

§ 939

Valtuutettu Mari Holopaisen toivomusponsi Helsingin kallioluonnon säilyttämisestä Helsingin uudessa yleiskaavassa

HEL 2016-012140 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 26.10.2016 hyväksymän toivomusponnen (Mari Holopainen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Holopainen Mari, toivomusponsi 14, Kvsto 26.10.2016 asia 5

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet
Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hyväksyessään 26.10.2016 Helsingin uuden yleiskaavan - Kaupunki-kaavan kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

"Helsinki on Euroopan kallioisin pääkaupunki. Hyväksyessään yleiskaavan kaupunginvaltuusto edellyttää, että selvitetään mahdollisuudet suojella ja osoittaa virkistyskäyttöön Helsingin jäljellä oleva, arvokas kallioluonto mahdollisimman laajasti." (Mari Holopainen)

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan Khn on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toi-

menpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnin hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuutetuille.

Toivomusponnen johdosta on saatu kaupunkisuunnittelulautakunnan ja ympäristölautakunnan lausunnot.

Kaupunginhallitus viittaa saatuihin lausuntoihin ja toteaa, että jääkauden kuluttamat sileät luonnonkalliot ovat Helsingin ainutlaatuinen ominaispiirre. Helsingin kallioperä on iältään hyvin vanhaa ja se on useissa kohdin paljastunut ohuen maakerroksen alta. Kallioita on nähtävissä myös tiiviin kaupungin keskellä. Kalliopaljastumat ovat vaikuttaneet merkittävästi kaupungin identiteetin muotoutumisessa. Kaupunkikuvallisesti tärkeä erityiskohde on esim. Temppeliaukio. Helsingin alueesta on alun perin ollut noin 35 % kallioalueita (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2010). Yleiskaavan alueella on kallioisia alueita yli 1 000 hehtaaria. Kallioalueet näkyvät maisemassa pääasiassa Keskuspuiston, Herttoniemen selänten ja Itä-Helsingin alueilla sekä ennen kaikkea saaristossa saarten etelärannoilla ja luodoilla.

Keskeisimmät kallioalueet voidaan säilyttää jatkossa virkistysalueiden ja puistojen osina. Rakennettavien alueiden omaleimaisuutta voidaan lisätä ottamalla huomioon kohteen pinnanmuodot. Yleiskaavassa määrätään, että suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja että arvojen säilyminen on turvattava. Tämä määräys käsittää myös kallioluonnon ja on oikeusvaikutteinen. Helsingin kallioiden kasvillisuus on omaleimaista ja niistä heijastuu yhteinen kulttuurihistoria Ruotsin ja Venäjän kanssa. Kalliobiotooppien kasvillisuus on herkkää kulutukselle, mikä tulee ottaa huomioon virkistysreittien suunnittelussa.

Yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa on arvioitu rakentamisen vaikutukset maa- ja kallioperään. Valtaosa uudesta rakentamisesta on yhdyskuntarakenteen tiivistämistä maa- ja kallioperältään jo muokatuilla alueilla. Arvion mukaan vaikutukset luonnontilaisilla, mutta maa- ja kallioperältään tavanomaisilla alueilla ovat vähäiset. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitelluille kallioalueille uutta asuinrakentamista on osoitettu Laajasalossa. Tällä alueella rakentaminen on kuitenkin mahdollista jo yleiskaava 2002 myötä. Uutta rakentamista sijoittuu myös paikallisesti arvokkaiksi luokitelluille maa- ja kallioperäkohteille, joiden osalta vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi. Maakunnallisesti arvokkaille kallioalueille ei yleiskaavassa esitetä rakentamista.

Asemakaavataso suunnittelussa voidaan lieventää maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia paikallisten pinnanmuotojen huomioimisella. Samalla voidaan lisätä rakennettavien alueiden omaleimaisuutta. Tästä on esimerkkinä Vuosaaren Uutelankanavan itärannan kallioiden

23.10.2017

säilyttäminen osana kanavarakennetta. Helsingissä on runsaasti myös ensimmäisen maailmansodan aikaisia kallioalueille sijoittuvia linnoituslaitetekonaisuuksia, jotka on suojeltu muinaismuistolain nojalla.

Kallioalueiden suojelu on huomioitu myös voimassa olevan maanalaisen yleiskaavan määräyksissä. Yleiskaavan yhteydessä hyväksytyssä luonnonsuojeluohjelmassa 2015-24 on useita kallioluontoa sisältäviä uusia suojelualueita. Niistä erityisasemassa on Kalkkisaari, joka on kasvillisuudeltaan hyvin arvokas ja huonosti kulutusta kestävä. Muita pääosin kallioluonnon kohteita ovat Kivikon ulkoilupuiston kallioalue, Hallainvuori, Skatanniemi ja Patterinmäki. Näiden lisäksi suojelun piiriin tulee laajalti kallioita mm. Uutelassa, Meri-Rastilassa sekä saaristossa.

Maanalaisten tilojen ja niiden pintaan tulevien rakenteiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulee huomioida ympäristönäkökohdat, virkistyskäyttö, maisema, kaupunkikuva ja tilaan sopeuttaminen.

Helsingin yleiskaavan alueen kallioperä ei luonto- ja maisema-arvojen sekä tiheän asutuksen vuoksi sovellu maa-aineksen ottamiseen tähtäävään louhintaan. Pienempiä louhintoja tehdään jatkuvasti talonrakennuksen ja infrastruktuurin tarpeisiin. Luontotietojärjestelmän arvokkaisuudessa geologisissa kohteissa on laajoja kallioaluerajauksia, joista osa on siirtynyt myös asemakaavoihin virkistysaluemerkintöinä, joskus myös erityisiä geologisia arvoja esiin nostavina lisämerkintöinä. Pienet geologiset arvokohteet, kuten siirtolohkareet ja hiidenkirnut, pyritään asema-kaavoituksessa turvaamaan rakentamiselta.

Kallioluonto on virkistyskäyttäjien arvostamaa etenkin näköalapaikoilla. Sen eri elementit kestävät käyttöpainetta hyvin eri tavoin. Geologiset luontoarvot kestävät hyvin suosituksen luonnonnähtävyyden aseman, mutta kalliokasvillisuus on erityisen arkaa kulutukselle. Helsingissä tapaa kehittyntä iäkästä poronjäkälikköä lähinnä aidatuilla tai muuten vaikeasti saavutettavilla kallioalueilla.

Luonnonsuojelualueilla on mahdollista rauhoitussäännösten avulla säätää liikkumisrajoituksia, kuten ns. polkupakko. Tätä keinoa on käytetty lintuvesillä ja suoalueilla, mutta ei vielä toistaiseksi kallioilla, joilla ihmisten kulkutapa ja halu poiketa polulta on paljon suurempi kuin kosteikko-ympäristöissä. Virkistysalueilla jokamiehenoikeutta ei ole edes mahdollista rajoittaa tällä tavoin. Jatkossa olisi hyvä harkita ihmisten kulun ohjaamista paremmin myös kallioisilla suojelualueilla, joilla kasvaa herkkää kalliokasvillisuutta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

23.10.2017

Asia/23

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Holopainen Mari, toivomusponsi 14, Kvsto 26.10.2016 asia 5

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet
Esitysteksti

Päätöshistoria

Ympäristölautakunta 14.02.2017 § 49

HEL 2016-012140 T 00 00 03

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon.

Helsingin yleiskaavan alueen kallioperä ei luonto- ja maisema-arvojen sekä tiheän asutuksen vuoksi sovellu maa-aineksen ottamiseen tähtäävään louhintaan. Pienempiä louhintoja tehdään jatkuvasti talonrakennuksen ja infrastruktuurin tarpeisiin. Luontotietojärjestelmän arvokkaiden geologisissa kohteissa on laajoja kallioaluerajauksia, joista osa on siirtynyt myös asemakaavoihin virkistysaluemerkintöinä, joskus myös erityisiä geologisia arvoja esiin nostavina lisämerkintöinä. Pienet geologiset arvokohteet, kuten siirtolohkareet ja hiidenkirnut, pyritään asemakaavoituksessa turvaamaan rakentamiselta.

Kallioluonto on virkistyskäyttäjien arvostamaa etenkin näköalapaikoilla. Sen eri elementit kestävät käyttöpainetta hyvin eri tavoin. Geologiset luontoarvot kestävät hyvin suositun luonnonnähtävyyden aseman, mutta kalliokasvillisuus on erityisen arkaa kulutukselle. Helsingissä tapaa kehittyneitä iästä poronjäkälikköä lähinnä aidatuilla tai muuten vaikeasti saavutettavilla kallioalueilla.

Luonnonsuojelualueilla on mahdollista rauhoitussäännösten avulla säätää liikkumisrajoituksia, kuten ns. polkupakko. Tätä keinoa on käytetty lintuvesillä ja suoalueilla, mutta ei vielä toistaiseksi kallioilla, joilla ihmisten kulkutapa ja halu poiketa polulta on paljon suurempi kuin kosteikko-ympäristöissä. Virkistysalueilla jokamiehenoikeutta ei ole edes mahdol-

23.10.2017

lista rajoittaa tällä tavoin. Jatkossa olisi hyvä harkita ihmisten kulun ohjaamista paremmin myös kallioisilla suojelualueilla, joilla kasvaa herkkää kalliokasvillisuutta.

Yleiskaavan yhteydessä hyväksytyssä luonnonsuojeluohjelmassa 2015-24 on useita kallioluontoa sisältäviä uusia suojelualueita. Niistä erityisasemassa on Kalkkisaari, joka on kasvillisuudeltaan hyvin arvokas ja huonosti kulutusta kestävä. Muita pääosin kallioluonnon kohteita ovat Kivikon ulkoilupuiston kallioalue, Hallainvuori, Skatanniemi ja Patterinmäki. Näiden lisäksi suojelun piiriin tulee laajalti kallioita mm. Uutelessa, Meri-Rastilassa sekä saaristossa.

Käsittely

14.02.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Leo Stranius: Lisätään kappaleen neljä loppuun:

"Jatkossa olisi hyvä harkita ihmisten kulun ohjaamista paremmin myös kallioisilla suojelualueilla, joilla kasvaa herkkää kalliokasvillisuutta."

Kannattaja: Matti Niemi

Ympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä vastaehdotuksen.

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 14.02.2017 § 70

HEL 2016-012140 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Jääkauden kuluttamat sileät luonnonkalliot ovat Helsingin ainutlaatuisen ominaispiirre. Helsingin kallioperä on iältään hyvin vanhaa ja se on useissa kohdin paljastunut ohuen maakerroksen alta. Kallioita on nähtävissä myös tiiviin kaupungin keskellä. Kalliopaljastumat ovat vaikuttaneet merkittävästi kaupungin identiteetin muotoutumisessa. Kaupunkikuvallisesti tärkeä erityiskohde on esim. Tempeliaukio. Helsingin alu-

eesta on alun perin ollut noin 35 % kallioalueita (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2010). Yleiskaavan alueella on kallioisia alueita yli 1 000 hehtaaria. Kallioalueet näkyvät maisemassa pääasiassa Keskuspuiston, Herttoniemen selänteen ja Itä-Helsingin alueilla sekä ennen kaikkea saaristossa saarten etelärannoilla ja luodoilla.

Keskeisimmät kallioalueet voidaan säilyttää jatkossa virkistysalueiden ja puistojen osina. Rakennettavien alueiden omaleimaisuutta voidaan lisätä ottamalla huomioon kohteen pinnanmuodot. Yleiskaavassa määrätään, että suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet, ja arvojen säilyminen on turvattava. Tämä määräys käsittää myös kallioluonnon ja on oikeusvaikutteinen. Helsingin kallioiden kasvillisuus on omaleimaista ja niistä heijastuu yhteinen kulttuurihistoria Ruotsin ja Venäjän kanssa. Kalliobiotooppien kasvillisuus on herkkää kulutukselle, mikä tulee ottaa huomioon virkistysreittien suunnittelussa.

Yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa on arvioitu rakentamisen vaikutukset maa- ja kallioperään. Valtaosa uudesta rakentamisesta on yhdyskuntarakenteen tiivistämistä maa- ja kallioperältään jo muokatuilla alueilla. Arvion mukaan vaikutukset luonnontilaisilla, mutta maa- ja kallioperältään tavanomaisilla alueilla ovat vähäiset. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitelluille kallioalueille uutta asuinrakentamista on osoitettu Laajasalossa. Tällä alueella rakentaminen on kuitenkin mahdollista jo aikaisemmin laaditun yleiskaavan myötä. Uutta rakentamista sijoituu myös paikallisesti arvokkaiksi luokitelluille maa- ja kallioperäkohteille, joiden osalta vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi. Maakunnallisesti arvokkaille kallioalueille ei yleiskaavassa esitetä rakentamista.

Asemakaavatason suunnittelussa voidaan lieventää maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia paikallisten pinnanmuotojen huomioimisella. Samalla voidaan lisätä rakennettavien alueiden omaleimaisuutta. Tästä on esimerkkinä Vuosaaren Uutelankanavan itärannan kallioiden säilyttäminen osana kanavarakennetta. Helsingissä on runsaasti myös ensimmäisen maailmansodan aikaisia kallioalueille sijoittuvia linnoituslaitetekonaisuuksia, jotka tulevat suojelluiksi muinaismuistolain nojalla.

Kallioalueiden suojeleminen on huomioitu myös voimassa olevan maanalaisten yleiskaavan määräyksissä. Maanalaisten tilojen ja niiden pintaan tulevien rakenteiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulee huomioida ympäristönäkökohdat, virkistyskäyttö, maisema, kaupunkikuva ja tilaan sopeuttaminen.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

23.10.2017

Asia/23

Lisätiedot

Juha Niemelä, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37156
juha.m.niemela(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566